

Либия и Сирия: кризата на управлението на кризи

Съществува тясна връзка между развитието на кризите в двете арабски държави, въпреки фундаменталните социално-политически различия между тях. Сирийският режим извлече голяма полза от неуспеха на светкавичната френско-британско-натовска война срещу Кадафи, предопределила въздържането от военна намеса в съседния Близък изток (По ефекта на махалото, евентуалното рухване на режима в Либия при убийство или елиминиране на Кадафи, би поставило на дневен ред военна намеса и в Сирия, макар че вероятността за повторение на либийската операция е твърде малка). Общото за развитието на ситуацията в двете държави може да се резюмира като

Поредица от неуспехи

- **Неуспех на опозицията и в двете страни да копира революциите в Тунис и Египет.** Той се изразява преди всичко в деградирането на демократичния протест в регионални и локални въстания и акции с употреба на оръжие (бързо бе забравено, че демократичната опозиция изтреби 100 войника на баасисткия режим) и че нелегално разположени специални сили и външна агентура бяха в основата на преориентирането към военна контраофанзива на въстаниците в Бенгази, както и неспособността да се оглави недоволството в Триполи и Дамаск. В резултат на това, демократичните искания се компрометират от центробежни племенно-регионални протестни акции с етно-религиозен профил, които дават аргументи на защитниците на статуквото/държавността. В тази връзка интересен нюанс в общото осъждане на Асад е подкрепата, която той получи от Ирак.
- **Първоначален неуспех на НАТО,** който се изразява в неспособността да бъде прилагана дори толкова обтекаема резолюция № 1973 на Съвета за сигурност и неприкритата подкрепа на едната от воюващите страни с цел ликвидиране на Кадафи и сваляне на режима му (което е доста далеч от претенциите за защита на гражданското население). Другото измерение на този неуспех е свързан с проточването на войната, която все още не е навлязла в най-унищожителната си фаза. Разбира се, силният ангажимент на Саркози и Камерън предопределя крайния изход от кризата и съдбата на режима, но никой не може да каже каква ще е политическата цена (за възможните предизвикателства пред Либия след свалянето

на режима вж. публикацията на Съвета по външни отношения <http://www.cfr.org/libya/post-qaddafi-instability-libya/p25612>). Една първа жертва от развитието на събитията бе дистанцирането на Русия и Китай от практическото приложение на доктрината за „хуманитарна намеса“, което отдалечи възможността за използване на Съвета за сигурност при подобни кризи. В крайна сметка, най-вероятно ще се стигне до пренаписване на историята чрез заличаване на негативите за НАТО по модела на Ирак, а утре и на Афганистан.

- Неуспешни обаче са и **действията на Кадафи и Асад** – първият, поради неспособността в тези условия да намери някакво алтернативно решение на войната на изтощение и ерозия (провежданите преговори в Джерба най-вероятно се използват за печелене на време в либийски стил), а вторият – да убеди както вътрешната опозиция, така и международната общественост, че може да реформира баасисткия националистически режим, както и да предотврати разрастването на конфликтите.
- И, накрая, неубедителен е **досегашният опит за управление на кризите в арабския свят от „международната общност“**, която изпробва както военната интервенция (в Либия), така и налагането на бойкот и изолация на Дамаск. Ако обаче бъде сравнен с първоначалната реакция* на Вашингтон и Париж в зората на двете успешни революции (Тунис и Египет), активизмът на Запада поне възстановява претенциите за водеща роля в събитията в Северна Африка и Близкия изток, който се уплътнява чрез действията на близкия съюзник Саудитска Арабия в Бахрейн, както и в сложния ендшпил в Йемен. Така че много ще зависи от финалната фаза на кризите и от политическия изход от тях. Трябва обаче да се има предвид, че **регионалната роля на САЩ и ЕС ще бъде поставена още тази есен на голямо изпитание** във връзка с палестинския демарш в ООН, насочен към получаване на международно признание за палестинската автономия. Това би довело до затвърждаване репутацията на САЩ като стратегически съюзник на Израел срещу арабите и би подложил ЕС в крайно деликатна ситуация, което ще доведе до понататъшното й изолиране в Близкия изток.
- Със знак минус е и **равнището на отразяване на събитията в тези две държави от световните медии**. Липсата на обективна информация от региона разчиства терена за безогледни политически спекулации и активни медийни мероприятия чрез новите социални мрежи. Бързото спадане на интереса на обществеността в САЩ и Европа към „арабската пролет“ е поредно доказателство за триумфа на сензационния тип журналистика и за дефицита на сериозен професионализъм в политико-дипломатическата сфера.

Кога и дали минусите ще бъдат трансформирани в плюсове е въпрос, на който няма готов отговор. Сигурното е, че времето на авторитарните военни или полувоенни режими в арабския свят вече изтича безвъзвратно.

---

* Както е известно, тогава Париж дори предложи помощ на Бен Али срещу бунтовниците.

Какво предстои

Събитията в Либия и Сирия могат да служат и като антитеза на успешния революционен опит в съседните им Египет и Тунис. Най-важните предпоставки на първия етап на демократичните революции в последните две страни могат да бъдат приоритизирани по следния начин:

- Запазване на гражданския, ненасилствен характер на протестите и тяхното ескалиране чрез използване на социалните мрежи на интернет и техниките на градската мобилизация.
- Овладяване на публичните пространства в столицата чрез придържане към общите демократични искания, които да обединят цялата опозиция.
- Установяване на диалог с армията и разбиване монолитността на режима.
- Отказ и/или неприемане на външна намеса, която би компрометирала демократичните сили в очите на народните маси.

За Сирия подобен сценарий може би все още е приложим, макар и частично, но за Либия вече е твърде късно.

17 август 2011 г.